

18/10

18/10

Graham Greenes underhållning

DA GRAHAM GREENE kallar en del av sina romaner "entertainments" är avsikten tydligen att betona att de skall bedömas efter sin art, som underhållning och förströelse, inte som representativa för hans mera allvarliga, till analys och förkunnelse syftande författarskap. Men några av de tidigare böckerna i genren har varit inte bara utomordentligt roliga, utan också betydande som skildringar av stämningarna i den västliga världen under ett bestämt skede; främst gäller väl detta om "The Confidential Agent" från det spanska inbördeskrigets tid. Intetdera gäller hans senaste "entertainment", den första större på 18 år, som i dag under titeln *Vår man i Havanna* utkommer på svenska i god översättning av Jane Lundblad (Norstedts, 18:50).

"Vår man i Havanna" har som huvudfigur en engelsk handlande på Kuba, en stillsam och till synes obetydlig man, förlupen av sin hustru, uppehållen av kärlek till sin sextonåriga dotter, klen försörjd genom försäljning av dammsugare. Denne Wormold blir anställd av den brittiska Secret Service för att skaffa nyheter från Kuba; i stället för att utträta något substantiellt fantiserar han ihop ett system av agenter och märkliga händelser och säljer med stor framgång sina fantasier till uppdragsgivarna. Det roligaste, nästan det enda roliga i boken, är satiren över Secret Service, i dess enfald, byråkrati och engelska gentlemannaskap. Att Wormold åtar sig spionuppdraget men inte sköter det beror på att han är lysten efter pengar för dotterns skull, trög och oföretagsam och — det är det fina — inte vill blanda sig i världens tvivelaktiga affärer. Ett slags tragedi uppstår genom att hans lögnaktiga rapporter får reella konsekvenser i form av politiska förvecklingar och personliga intriger, och småningom bringas Wormold av sitt eget spel att bli en handlingens man — i så

hög grad att han mördar en annan agent, ger sig av från Kuba och gifter sig med sin från London utsända sekreterare.

Kring detta förlopp draperas allt det som skall göra romanen till vad den tydligen är avsedd att vara, ett säljbart filmmanuskript — skoj och farser i Chaplins och Evelyn Waugh's stil, våld och mord och spännande räddningar, otukt, danslokaler och bordeller, lokalfärg från det vackra Havanna. Gestalterna är psykologiskt orimliga, men bra som statister i skådespelet: den romantiskt-skeptiske tyske läkaren, som visar sig ha varit ulanlötjant i första världskriget, den kubanske polis-kaptenen som torterar fångar och höviskt uppvaktar Wormolds dotter, den brackige engelske handelsresanden, som egentligen är polisagent och nedskjuts av Wormold. Trots att det hela går undan blir romanen till stora delar tråkig genom anhopningen av sådant som skall väcka sensation men i längden inte ens fångar intresset; man påminns om de "thrillers" där mordet verkar vardag och rutin. Vissa partier räddas av den utmärkta dialogen, som stundom når upp till Hemingways knappa precision.

Bakom vildheterna kan man, som alltid hos Greene, spåra en smula politik, moral och andlighet. Den tredje ståndpunkten är tydligt markerad, ehuru aldrig utförd genom författarens egna reflexioner eller diskussioner mellan aktörerna; receptet är det vanliga, glöringar om USA och antydningar om att Ryssland är inringat därför att det inte erkänner klassamhället. Symboliskt presenterade moraliteter saknas inte heller för den som vill göra sig besvär att söka plattheter bakom äventyren. En god detektiv kan säkerligen även finna en rejäl katolsk Gud i något hörn av det syndiga nästet, men han tycks denna gång vara mera inbyttad än vanligt.

HERBERT TINGSTEN

Ok 2 l. 2 k

S: a 4